

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

Jild 3, Son 11

2023

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 11 (3)-2023

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2023

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакарров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАРИ:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси

Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳақимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Тошкент давлат юридик университети.

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Ҳашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги

педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Тайланова Шоҳида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психология кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодири Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.
Муассис: "SCIENCEPROBLEMS TEAM"
масъулияти чекланган жамият.

Таҳририят манзили:

Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Телеграм канал: https://t.me/scienceproblems_uz

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

Kucharov Jamshid Qulnazarovich

ROSSIYANING PAHTA YETISHTIRISH BORASIDAGI SINOV-TAJRIBALARI XUSUSIDA AYRIM MULOHAZALAR (TURKISTON TO'PLAMI MATERIALLARI ASOSIDA) 11-14

Taʼbaev Amirbek Ashirbaevich

Б.Х.КАРМИШЕВА АСАРЛАРИДА “ИЛК ҚАБИЛАЛАР”ГА ОИД ЭТНОНИМЛАР МАСАЛАСИ 15-23

Ҳамаев Нодирбек Мўминович

ТУРКИСТОНДА ИСТИҚЛОЛ УЧУН КУРАШНИНГ РИВОЖЛАНИБ БОРИШИ ВА УНИНГ МАТБУОТДА ЁРИТИЛИШИ (1920-1924) 24-32

Tilavova Shahnoza Salohitdinovna

XIX ASR OXIRI – XX ASR BOSHLARIDA BUXORO AMIRLIGIDA JADIDLARNING FAOLIYATI 33-36

Қозоқов Тоҳиржон Қодиралиевич

НАМАНГАНДА ҚОЗИЛАР ВА СУДЛАР ТАРИХИ 37-42

Артикбаев Ойбек Салимахамаатович

ЎЗБЕК-ҚОЗОҚ ЭТНОМАДАНИЙ АЛОҚАЛАРИНИНГ ОИЛАВИЙ УРФ-ОДАТ ВА МАРОСИМЛАРДА НАМОЁН БЎЛИШИ (XX АСР ТОШКЕНТ ВОҲАСИ МИСОЛИДА) 43-56

Atavullayeva Shaxlo Musoyevna

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI BIRINCHI KONSTITUTSIYASINING YARATILISH TARIXI ... 57-62

8.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

Қўчқаров Файзулло Абдужабборович

ХОРИЖИЙ ИНВЕСТИЦИЯЛАР – АГРАР СОҲАНИ ИННОВАЦИОН РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ МУҲИМ ОМИЛИ 63-70

Shao Junling

ANALYSIS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF UZBEKISTAN'S REGIONAL ECONOMY .. 71-76

Ashirov Nurmurod Qulmatovich

RAQAMLI TECHNOLOGIYALARDAN KENG KO'LAMDA FOYDALANISHDA BANK TIZIMINI IMKONIYATLARINI OSHIRISH YO'LLARI 77-82

Togayev Salim Sobirovich

BANK XIZMATLARIGA BO'LGAN ISHONCHNI OSHIRISH YOHUD MIJOZNI JALB QILISHNING SAMARALI YO'LLARI 83-89

Саттаров Ғанижон Озодович

МИНТАҚА РАҚОБАТБАРДОШЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШДА ЭКСПОРТ САЛОҲИЯТИДАН ФОЙДАЛАНИШ ОМИЛЛАРИ 90-96

<i>Yakubova Samira</i> LEVERAGING PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIPS: STRATEGIES FOR OPTIMAL INVESTMENT FINANCING	97-102
<i>Abdualiyev Hamidulla Toxirjonovich</i> OLIY TA'LIM MUASSASASINING INNOVATSIYALARNI BOSHQARISH TIZIMIDAGI LOYIHALARNI BOSHQARISH OFISI	103-109
<i>Egamberdiyeva Salima Rayimovna</i> XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA QISHLOQ XO'JALIGIDA AKTIVLAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH	110-118
<i>Xolmamatov Diyor Haqberdievich</i> SANOAT KORXONALARINING BOZORDAGI MAVQEINI BAHOLASHDA SPACE TAHLIL USULIDAN FOYDALANISH	119-127
<i>Gafurova Dilshoda</i> INNOVATIVE MANAGEMENT IN HIGHER EDUCATION: ASSESSING STRATEGIES AND IMPACTS	128-132
<i>Xomidov Abdugaffor Axmadjonovich</i> TA'LIM SOHASIDA LOYIHALARNI BOSHQARISH	133-139
<i>Raxmonov Mirvoxid Rajabovich</i> NAVOIY VILOYATI ASOSIY KAPITALIGA INVESTITSIYALAR TUZILISHI VA DINAMIKASI TAHLILI	140-149
<i>Boyjigitov Sanjarbek Komiljon o'g'li</i> DON VA DONNI QAYTA ISHLASH KORXONALARIDA MARKETING XIZMATI SAMARADORLIGINI BAHOLASHDA SNW TAHLIL USULINING O'RNI VA UNI QO'LLASH XUSUSIYATLARI	150-159
<i>Aziza Umarova</i> AKSIYALARNI BIRLAMCHI OMMAVIY JOYLASHTIRISH (IPO) AMALIYOTI ORQALI MOLIYAVIY RESURSLARNI SHAKLLANTIRISHNING HORIJ TAJRIBASI	160-167
<i>Абдуллаев Бунёд Ўткирович</i> СУРХОҲДАРЁ ВИЛОЯТИДА ЭКОЛОГИК ТУРИЗМНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ	168-178
<i>Matjonov Bekjon Ravshonbekovich</i> SOME CHARACTERISTICS OF ENSURING FOOD SAFETY IN UZBEKISTAN	179-185
<i>Алиматова Наргис Абдухалиловна</i> КАМБАҒАЛЛИКНИ ҚИСҚАРТИРИШ-РАҚОБАТБАРДОШЛИК ОМИЛИ.....	186-197

09.00.00 - ФАЛСАФА ФАНЛАРИ

<i>Kobulniyazova Gulchexra Toshpulatovna</i> F. NITSSHE “HAYOT FALSAFASI” KONSEPSIYASI IJTIMOY RIVOJLANISHNING IRRATSIONAL ASOSI	198-204
<i>Qaxorov Pulotjon Xursanmurodovich</i> INSON MOHIYATI, UNING BIOLOGIK VA IJTIMOY TABIATI	205-211
<i>Турсунов Лочин Эркинович, Хакимова Дилноза Юсуфхоновна</i> РАЗВИТИЕ ПРАВОВОГО СОЗНАНИЯ У ЖЕНЩИН В УЗБЕКИСТАНЕ	212-218
<i>Urinboyev Dilmurod Tura o'g'li</i> HUQUQIY FAOLLIK VA HUQUQIY MADANIYATNI RIVOJLANTIRISH MUOMMOLARI.....	219-225
<i>Яздонов Зикирилло Шукуруллоевич</i> АЛ-ҲАКИМ АТ-ТЕРМИЗИЙНИНГ СЎФИЁНА ҚАРАШЛАРИ ВА МАЛОМАТИЙЛИККА МУНОСАБАТИ	226-231
<i>Nabiyev Maxsud Abdumannonovich</i> IQTISODIY MADANIYATNING MAZMUNIVAMOHIYATI	232-238
<i>Haydaraliyev Shuhratjon</i> MARKAZIY OSIYODA MILLATLARARO MUNOSABATLARNING MILLIY VA MINTAQAVIY XUSUSIYATLARI	239-243
<i>Хамраев Сардорбек Шарафутдинович</i> ЭКОТУРИЗМ ЖАРАЁНЛАРИНИ РИВОЖЛАНИШИНИНГ ТАРИХИЙ ЭВОЛЮЦИЯСИ..	244-250
<i>Xashimov Sheraxon Jo'rahonovich</i> O'ZBEKISTONNING XALQARO IMIDJINI YUKSALTIRISHDA MILLIY TURIZMDAGI EKOLOGIK TURIZMNING TUTGAN O'RNI	251-260
<i>Хатамова Рашида Закиржановна</i> ПАТРИОТИЗМ КАК ЭЛЕМЕНТ КУЛЬТУРЫ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ	261-266
<i>Патиев Холдор Икромович</i> ЖАДИДЧИЛИК ҚАРАШЛАРИ НЕГИЗИДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИНИНГ ВУЖУДГА КЕЛИШИ ВА ЖАМИЯТДА РИВОЖЛАНИШИ	267-275
<i>Ismoilova Hayitxon Maxammadjonovna</i> FARG'ONA VODIYSIDA OILA URF-ODATLARI VA QADRIYATLARINING TRANSFORMATSIYASI VA UNING IJTIMOY JARAYONLARDA NAMOYON BO'LISH XUSUSIYATLARI	276-280
<i>Raximova Rayxon Abdurasulovna</i> GLOBALLASHUV VA OILA AXLOQIY MADANIYATINING O'ZARO ALOQADORLIGI	281-287
<i>Raxmankulov Farhod Raximkulovich</i> MULKDORLAR QATLAMIDA IJTIMOY MAS'ULIYAT TUYG'USINI SHAKLLANTIRISH MASALALARI	288-292
<i>Shirinov Anvar Qanoatovich</i> MARKAZIY OSIYODA INSON TARAQQIYOTINING DOLZARB MASALALARI	293-299

Xandamova Marifat Akramovna
 “OSOR AL-BOQIYA” – ABU RAYHON BERUNIY ILMIIY IJODINING DURDONASI..... 300-304

Teshaboev Muhiddin Marifovich
 IJTIMOIIY DAVLATDA IJTIMOIIY ADOLATNI TA’MINLASH VA IJTIMOIIY INSTITUTLARNING
 MAQSADI 305-311

Karimov Rahmat Rahmonovich, Bekbayev Rauf Rustamovich
 MADANIY ANTROPOLOGIYA FANINING PREDMETI VA IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLAR
 TIZIMIDAGI O’RNI 312-320

Talapov Baxriddin Alijanovich
 DEMOKRATIYA VA SHARQONA BOSHQARISHNING ETNODIFFERENSIAL
 XUSUSIYATLARI 321-326

10.00.00 – ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ

Ayuzmuratova Nurjamal Dastembayeva
 КАРАКАЛПАКСКИЕ ЖЕНСКИЕ ЛИЧНЫЕ ИМЕНА..... 327-332

Olga Filippova
 ADDING REDUNDANCY FUNCTIONS TO CLUSTERED IMPLEMENTATION 333-345

Egamnazarova Zaynab Xolmurod qizi
 INGLIZ TILIDAGI RIELTORLIK FAOLIYATIGA OID TERMINLARNING O’ZBEK TILI O’ZLASHISH
 MASALALARI 346-351

Narzieva Gulnoza Akbarovna
 LEKSIK BIRLIKLARDA MILLIY – MADANIY KOD IFODASI 352-357

Qodirova Mukaddas Tog’ayevna, Ibragimova So’g’diyona Ikrom qizi
 INGLIZ-O’ZBEK TILLARIDA VERBAL VA NOVERBAL MULOQOT TABULARINING
 QO’LLANILISHI 358-362

12.00.00 – ЮРИДИК ФАНЛАР

Tўраев Сардор Абдихаким ўғли
 ИНТЕРНЕТ ТАРМОҒИДАН ФОЙДАЛАНИБ СОДИР ЭТИЛАДИГАН ЖИНОЯТЛАРНИНГ
 ОЛДИНИ ОЛИШНИНГ УМУМИЙ ЧОРАЛАРИ 363-371

Атаев Шокир Куранбаевич
 ТАДБИРКОРЛИК ФАОЛИЯТИНИ МАЪМУРИЙ-ҲУҚУҚИЙ ТАРТИБГА СОЛИШ
 АСОСЛАРИНИ ЯНАДА ЛИБЕРАЛЛАШТИРИШ 372-377

Юсупов Илхомжон Ибодиллаевич
 ҲУҚУҚИЙ АНИҚЛИК ПРИНЦИПИНING АЙРИМ НАЗАРИЙ - ҲУҚУҚИЙ ЖИҲАТЛАРИ
 ХУСУСИДА 378-385

13.00.00 – ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ

Adizova Nigora Baxtiyorovna
 MUAMMOLI TA’LIM ASOSIDA BOSHLANG’ICH SINIF O’QUVCHILARINING DIVERGENT
 TAFAKKURINI TARBIYALASH VA RIVOJLANTIRISH 386-390

<i>Tkacheva Anastasiya Aleksandrovna</i> O'ZBEKISTON OLIY O'QUV YURLARI TALABALARINING IJTIMOYIY-MADANIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH UCHUN ISPAN TILINI O'QITISHDA VIRTUAL REALLIKDAN FOYDALANISH	391-400
<i>Uralova Muxabbat Sanjar qizi</i> BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHISINING IJODIY-METODIK FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH.....	401-406
<i>Kenjabaev Jahongir Abdisalimovich</i> METHODOLOGY FOR TEACHING ENGLISH BASED ON INTERNET RESOURCES	407-411
<i>Abdusamatov Alisher Sobirovich</i> TA'LIMNI LOYIHALASHTIRISH JARAYONIGA SEMIOTIK YONDASHUV	412-417
<i>Ibragimova Ehtiyotxon Ismailovna, Sobirova Nargiza Numonjonovna</i> TA'LIMDA NOVERBAL VOSITALARNING O'RNI	418-422
<i>Babayeva Maxfuza Abduvaitovna</i> TA'LIMDA FANLARARO BOG'LANISHNING AHAMIYATI	423-429
<i>Nazarova Zarrina Allaberdiyevna</i> MAKTAB O'QITUVCHILARINING KREATIV SIFATLARINI RIVOJLANTIRISH USULLARI.....	430-435
<i>Jumayeva Gulnora Tursunpulatovna</i> O'QITUVCHILARINING KASBIY MADANIYATINI RIVOJLANTIRISHNING SHART- SHAROITLARI	436-442
<i>Умаров Азиз Авазович</i> ИСПОЛЬЗОВАНИЕ АУДИОВИЗУАЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА	443-447
<i>Ahmadjonova Odina Anvarjon qizi</i> INGLIZ TILI DARSLARIDA O'QUVCHILARNING KOMMUNIKATIV NUTQIY KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI(STEAM TA'LIM TEXNOLOGIYASI MISOLIDA).....	448-453
<i>Otamurodova Shamsu Qamar Otamurodovna</i> DIVERSIFIKATSIYA TAMOYILI ASOSIDA TALABALARNING KREATIVLIGINI YUZAGA CHIQRISH METODIKASI	454-461
<i>Komilov Nodirbek Bokijonovich</i> THE IMPORTANCE OF THE HISTORY OF MEDICINE IN INCREASING THE EXCLUSIVE COMPETENCE OF FOREIGN STUDENTS	462-466
<i>Sapieva Nargiza Mamayusufovna</i> IQTIDORLI O'QUVCHILARNING KREATIV FIKRLASH KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNI IJTIMOIY-PEDAGOGIK QO'LLAB-QUVVATLASH	467-478
<i>Norqobilova Rayxona Davlatovna</i> XORIJIY FANLARDAN BOLALARNING MAKTABGA TAYYORGARLIGINING DIAGNOSTIKASI	479-484

<i>Mamatkodirov Maxammadali Mamatisakovich</i> SINFDAN TASHQARI MASHG'ULOTLAR UCHUN RAQAMLI VOSITALAR VA PLATFORMALARNI HAMDA O'QITISH USULLARINI TANLASH	485-492
<i>Irgasheva Umida Raimjanovna</i> TALABALAR KASBIY NUTQ KOMPETENTSIYASINI STEAM TEXNOLOGIYASI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	493-498
<i>Turayeva Lolaxon Yuldashevna</i> ERKIN MEXANIK TEBRANISHLARNI MAPLE DASTURIY VOSITASI YORDAMIDA O'RGANISH VA NAMOYISH ETISH	499-505
<i>Kushakova Gulnora Egamkulovna</i> TALABA YOSHLARNI OILAVIY HAYOTGA TAYYORLASHNING PEDAGOGIK VA PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI	506-510
<i>Kenjabayeva Dilafruz Abdisalimovna</i> OLIY O'QUV YURTI SHAROITIDA ZAMONAVIY O'QITUVCHINI TAYYORLASHNING DEONTOLOGIK KOMPONENTI	511-518
<i>Xasanova Gulnoza Raxatjanovna</i> KREDIT-MODULLI TA'LIM TIZIMI JARAYONIDA OLIY TA'LIM MUASSASALARI TALABALARINING MUSTAQIL ISHLARINI TASHKIL ETISH MUAMMOLARI	519-525

09.00.00- Фалсафа фанлари

Xashimov Sheraxon Jo'raxonovich
SamISI, Ijtimoiy fanlar kafedrası
katta o'qituvchisi, f.f.b.f.d. (PhD)

**O'ZBEKISTONNING XALQARO IMIDJINI YUKSALTIRISHDA MILLIY TURIZMDAGI
EKOLOGIK TURIZMNING TUTGAN O'RNI**

Annotatsiya. Maqolada O'zbekistonning xalqaro imidji yuksalishida milliy turizm tizimidagi ekologik turizmning tutgan o'rni va ahamiyati masalalari tahlil qilingan. O'zbekistonning jahon hamjamiyatiga integratsiyalashuvi, madaniyatlararo muloqotning kuchayishi, axborot kommunikatsiya tizimining yanada takomillashuvi va uning ekologik turizm sohasi rivojlanishiga ta'siri masalalari ko'rib o'tilgan. O'zbekistonning xalqaro imidji yuksalishida xalqaro va milliy ekologik turizm tashkilotlari integratsiyasining zarurligi ko'rsatilgan.

Kalit so'zlar: Xalqaro imidj, milliy turizm, ekologik turizm, integratsiya, madaniyatlararo muloqot, axborot kommunikatsiya tizimi, turizm sohasi, ekoturistik ob'ektlar, ekoturizmning sub'yektiv masalalari, ekoturistik tashkilotlar, ekoturizm sohasidagi integratsiya jarayonlari.

Khashimov Sherakhan Jorakhanovich
SamISI, Department of Social Sciences
senior teacher, (PhD)

**THE ROLE OF ECO-TOURISM IN NATIONAL TOURISM IN IMPROVING THE
INTERNATIONAL IMAGE OF UZBEKISTAN**

Abstract. Article analyzes the role and importance of ecological tourism in the national tourism system in the rise of the international image of Uzbekistan. Issues of integration of Uzbekistan into the world community, strengthening of intercultural communication, further improvement of the information communication system and its impact on the development of ecological tourism were considered. The need for integration of international and national ecological tourism organizations is shown in the rise of the international image of Uzbekistan.

Key words: international image, national tourism, ecological tourism, integration, intercultural communication, information communication system, tourism industry, ecotourism objects, subjective issues of ecotourism, ecotourism organizations, integration processes in the field of ecotourism.

Хашимов Шерахан Джораханович
СамИСИ, Департамент социальных наук
старший преподаватель, (PhD)

**РОЛЬ ЭКОТУРИЗМА В НАЦИОНАЛЬНОМ ТУРИЗМЕ В УЛУЧШЕНИИ
МЕЖДУНАРОДНОГО ИМИДЖА УЗБЕКИСТАНА**

Аннотация. В статье анализируется роль и значение экологического туризма в системе национального туризма и в повышении международного имиджа Узбекистана. Рассмотрены вопросы

интеграции Узбекистана в мировое сообщество, усиления межкультурных связей, дальнейшего совершенствования системы информационных коммуникаций и ее влияние на развитие экологического туризма. Также рассмотрено необходимость интеграции международных и национальных организаций экологического туризма и его влияние в повышении международного имиджа Узбекистана.

Ключевые слова: Международный имидж, национальный туризм, экологический туризм, интеграция, межкультурная коммуникация, информационно-коммуникационная система, туристическая индустрия, объекты экотуризма, субъективные проблемы экотуризма, экотуристские организации, интеграционные процессы в сфере экотуризма.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SP1342V3I11Y2023N33>

Bugungi kunda O'zbekistonning jahon hamjamiyatiga integratsiyalashib borishida uning xalqaro imidjini yuksaltirish, ushbu jarayonda milliy turizmni rivojlantirish masalasiga katta e'tibor qaratilmoqda. Milliy turizmning rivojlantirilishida esa ekologik turizm muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Jahonda har bir xalq va millatning o'z imidji va obrazi mavjud bo'lib, o'zbek xalqini tasvirlaganda uning tabiatni sevishi, mehnatkashligi, mehmondo'stligi, donishmandligi, bolalarni yaxshi ko'rish kabi jihatlariga e'tibor qaratiladi.

Mamlakat va xalqning xalqaro maydondagi imidji va obrazini shakllantirishda mamlakatga kelib-ketuvchilar, turistlarning munosabati muhim ahamiyat kasb etadi.

O'zbekistonning xalqaro maydondagi imidjini shakllantirishda ommaviy axborot vositalarining tutgan o'rni va ahamiyati oshib bormoqda. O'zbekistonda elektron nashrlar, yangi-yangi veb-saytlar, bloglar, ijtimoiy tarmoqlardagi saytlar kengayib, mamlakatning xalqaro imidjini shakllantirishga yordam bermoqda. Ijtimoiy tarmoqlar, ommaviy axborot vositalarida O'zbekistonning ekologik turizm sohasidagi imkoniyatlarini targ'ib-tashviq qilish masalasiga katta e'tibor qaratilmoqda.

Ekologik turizmning asosiy obyekti bo'lgan tabiatni himoya qilish va atrof-muhitni muhofaza qilish bugungi kunda eng dolzarb masalalardan biriga aylandi. Bugungi kunda ekologik turizm O'zbekistonda milliy turizmning bir qator turlari bilan o'zaro bog'liq ravishda rivojlanib, bunday turizm turlariga rekreatsion turizm, sog'lomlashtiruvchi, dam olish turizmi, ekskursion turizm, sarguzashtli turizm, ekzotika turizmi, ekstremal turizm va boshqalar taalluqlidir. Bunday turizm turlariga O'zbekistondagi ichki turizmdan tashqari tashqi, xorijiy mamlakatlardan keladigan turistlarning ham qiziqishi yuqoridir.

Prezident Shavkat Mirziyoyev ta'kidlab o'tganidek, "O'zbekiston turizm sohasida ulkan salohiyatga ega bo'lgan davlat hisoblanadi. Yurtimizda 7 ming 300 dan ortiq madaniy meros obyektlari mavjud va ularning aksariyati YUNESKO ro'yxatiga kiritilgan. Shu bilan birga, mamlakatimizning betakror tabiati, go'zal dam olish zonalari imkoniyatlaridan foydalanib, yangi turistik yo'nalishlar ochish mumkin. Bu sohaga jahon brendlarini faol jalb etgan holda, biz ziyorat turizmi, ekologik, ma'rifiy, etnografik, gastronomik, turizm va bu sohaning boshqa tarmoqlarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratishimiz zarur. Bu borada davlat-xususiy sheriklik munosabatlarini qo'llash sohani taraqqiy ettirishda keng imkoniyatlar ochishini hisobga olishimiz lozim"[1].

Bugungi kunda xalqaro maydonda O'zbekistonning turizm sohasiga katta e'tibor qaratayotgan, tashqi va ichki turizmni rivojlantirish masalasiga davlat siyosati darajasida

munosabati shakllanayotgan mamlakat sifatidagi imidji yaratilib, ushbu jarayonda ekologik turizm masalasiga ham e'tibor kuchaytirilmoqda.

O'zbekistonda ekologik turizmni rivojlantirishda, ekologik turizm klasterlarini tashkil etishda turizmning boshqa turlarini ekologik turizm bilan o'zaro bog'liq ravishda tashkil etish muhim ahamiyatga ega bo'lmoqda. Ushbu yo'nalishda Jizzax viloyatining Baxmal va Zomin tumanlarida tashkil etilayotgan turizm klaster loyihalariga katta e'tibor qaratilmoqda. O'zbekiston mintaqalarida turistik klasterlarning shakllantirilishi turistik resurslardan to'liq foydalanish zamirida yangi turistik firmalar ochilishiga va mavjudlarining ishini yanada faollashtirishga turtki beradi va yangi turdagi turistik mahsulotlarning yaratilishiga asos bo'ladi[2].

Ekologik turizmni tashkil etishda turistik klasterlar muhim ahamiyatga ega bo'lib, "Klaster" bir-biri bilan uzviy bog'langan, hamda raqobatbardoshligining o'sishiga o'zaro ko'maklashuvchi tashkilotlar uyushmasidir. "Klaster" ingliz tilida "bir shingil", "to'p", "to'plam" degan ma'nolarni bildiradi. "Klaster" tushunchasini birinchi bo'lib, fanga Garvard biznes maktabi professori Maykl Porter kiritgan bo'lib, Porterning fikriga ko'ra, "klaster – bu bir-biri bilan raqobatlashuvchi, lekin shu bilan birga butun klasterning raqobatbardoshligini ta'minlash maqsadida o'zaro hamkorlikda faoliyat yurituvchi, geografik jihatdan yaqin joylashgan tashkilotlarning o'zaro bog'langan guruhlar, ular faoliyatiga ixtisoslashgan xizmat ko'rsatish tashkilotlari, jihozlar etkazib beruvchi tashkilotlar, ularga hamroh tarmoq tashkilotlari, shuningdek ularning faoliyati bilan bog'liq turli soha tashkilotlari (ilmiy-tadqiqot institutlari, Oliy o'quv yurtlari, standartlashtirish bo'yicha agentliklar, savdo uyushmalari va h.k.) va boshqa bir qator tashkilotlar guruhidir"[3].

O'zbekiston xorijiy turistlarga ekoturistik obyektlarni taklif qilish sohasida katta imkoniyatlarga egadir. 2018 yil 29-30 avgust kunlari Jizzax viloyatida Xalqaro investitsion forum tashkil etilib, ushbu investitsion forumda Baxmal va Zomin tumanlarida turizm sohasi bo'yicha klaster loyihasini amalga oshirish istiqbollari muhokama qilindi. Jizzax viloyatining Baxmal va Zomin tumanlarida tashkil etilayotgan turizm klasteri konsepsiyasiga ko'ra ushbu loyiha 3 bosqichga ajratilib, 1-bosqich — ekoturizm, 2-bosqich – agroturizm va 3-bosqich – etnik turizmdan iboratdir. Loyihani amalga oshirish uchun Beijing Jiufang Grang Move Transportation Equipment Co. Ltd kompaniyasi hamda DSKD birlashmasi bilan memorandum imzolanib, memorandumga ko'ra avvalo Toshkent, Samarqand viloyatlari va Toshkent shahrida temir yo'l infratuzilmasining yaxshilanishi rejalashtirilgan. Ushbu ekoturistik klaster hududi 3 qismga bo'linib, 1-chi, Markaziy ekoturistik hudud – Baxmal-Zomin tumanlarining qo'riqxonasi va milliy bog', o'rmon xo'jaligi hududlaridagi dengiz sathidan 2500 metr balandlikda bo'lgan tog'li hududlardan 2 ming gektar maydonni egallaydi. Markaziy ekoturistik hududda asosan turistik ko'ngilochar mashg'ulotlarda ishtirok etish, tog' ekoso'qmoqlarida sayr va yengil qurilmalarda tabiatda sayr qilish, deltaplan, parashyut sporti, alpinizm kabilar kiradi. Ushbu hududlarda tog' archazor o'rmonlari mavjud bo'lib, burgut, kalxat, lochin, kaklik kabi qushlar, ayiq, arxar, bo'ri, to'ng'iz kabi yovvoyi hayvonlar bor. 2-chi, O'rta agroturistik hudud – Baxmal, Zomin tumanlarining qo'riqxonasi va milliy bog', o'rmon hududlaridan dengiz sathidan 2000 metr balandlikda bo'lgan tog'li hududlardan taxminan 5 ming gektardan ortiq maydonni qamrab olgan bo'lib, ushbu hududda asalarichilik, pista, bodom, yong'oq va turli mevalar yetishtirish imkoniyati mavjuddir. Ushbu hududlarda tuya, yilqi va boshqa hayvonlarni boqish va ko'paytirish imkoniyati bor. 3-chi, Chekka etnoturistik hudud – Baxmal,

Zomin tumanlarining dengiz sathidan 1000-1500 metr balandlikda bo'lgan tog'li hududlardagi aholi punktlarini qamrab olib, bu hududlarda kvadratsiklda, ot, tuya, eshak kabi hayvonlarda sayohatlar uyushtirish, alpinizmni rivojlantirish imkoniyatlari mavjud. Zomin – Baxmal turistik klasteri tashkil etiladigan hududda qizil kitobga kiritilgan 27 xil noyob o'simlik turi, 13 xil noyob qushlar uchraydi. Zomin davlat milliy bog'i – 24100 gektar, Zomin davlat tog'-o'rmon qo'riqxonasi – 26400 gektar, Baxmal o'rmon xo'jaligi – 68428 gektar, Zomin o'rmon xo'jaligi – 22892 gektardan iborat bo'lib, ushbu hududlarga tegishli bo'lgan 30 ta ekoturistik marshrutlar mavjuddir. Baxmal-Zomin ekoturistik hududining 142968 gektari o'rmon bilan qoplangan bo'lib, bu yerda 1119 ta yuksak o'simliklar, 130 tur qushlar va yirik hayvonlar hamda 286 turdagi hasharotlar mavjud bo'lib, ushbu hududlarda quyidagi ekoturistik infrastrukturani shakllantirish imkoniyatlari mavjuddir.

Birinchiidan, Markaziy ekoturistik hududda zarur shart-sharoitlarni yaratib o'q otish sporti (ov turizmi) uchun zarur bo'lgan imkoniyatlarni yaratish mumkin. Bunda qush va hayvonlarni ko'paytirish masalasiga ham e'tibor qaratiladi.

Ikkinchiidan, O'rta agroturistik hududda — milliy o'tov oromgohlari tashkil etish, dorivor giyohlarni yetishtirish, yig'ish, saqlash va sharbatlar tayyorlash (fito turizm), shifobaxsh buloqlar, archa o'rmonzorlarida davolash turizmi muolajalarini olib borish mumkin bo'ladi. Ushbu hududda noyob qushlarni saqlovchi va ko'paytiruvchi, noyob hayvonlarni saqlovchi va ko'paytiruvchi buyurtmaxonalar, agroturistik markazlar tashkil etiladi. Milliy sport o'yinlaridan ko'pkari maydonchasi tashkil etilib, sayyohlarga ko'pkari o'yinini tomosha qilish imkoniyati yaratiladi. Shu bilan birgalikda sportchilarni tayyorlovchi maxsus sport kompleksi qurilib, turistlar uchun ham ushbu kompleksdan foydalanish sharoiti yaratiladi.

Uchinchiidan, Etnoturistik hududda qishloq hunarmandlari bilan tanishish va ularning ish jarayonida ishtirok etish imkoniyati yaratiladi. Havo sharlari, deltaplanda uchish va parashyutda sakrash uchun imkoniyatlar tashkil etiladi. To'y-marakalar va boshqa urf-odatlarini tomosha qilish va ularda ishtirok etish sharoiti vujudga keltiriladi. Baxmal va Zomin qishloqlarini bog'lovchi tog' so'qmoqlari bo'ylab piyoda, ot va eshakda sayr qilish, ot va tuya suti, qimiz va qimron ichish imkoniyatlari yaratiladi. Sayyohlar uchun qishloqlarda joylashgan buloqlar, sharsharalar, g'orlar, ziyoratgoh va qadamjolar, g'aroyib toshlar, ko'p yillik daraxtlar va boshqa turistik obyektlarni ko'rish sharoiti vujudga keltiriladi. Sayyohlar uchun milliy taomlarni (tandir go'shti, go'ja, kabob va hokazolar) tayyorlash jarayonlarini ko'rish va o'zi ishtirok etishi uchun sharoitlar yaratiladi. Sayyohlar uchun tabiatda, joylashtirish vositalari, palatkalarda dam olish uchun zarur shart-sharoitlar vujudga keltiriladi. Shu bilan birgalikda ushbu hududlarda mavjud bo'lgan arxeologik yodgorliklarni ko'rish, ularni o'rganish jarayonlarida ishtirok etish (arxeologik turizm) imkoniyati yaratiladi. Baxmal va Zomin etnoturistik hududida, qishloq so'qmoqlari va yo'llari bo'ylab sayyohlar uchun veloturlar tashkil qilish ham yaxshi samara beradi[4].

Bugungi kunda O'zbekistonda ekologik turizm resurslari salohiyatini boshqarish va rivojlantirishning eng asosiy sharti va muammosi uni muhofaza etiladigan tabiiy hududlarga bo'lib, ularni asrab hamda muhofaza qilishga asoslanib rivojlantirishdan iborat. O'zbekistonda muhofaza etiladigan tabiiy hududlar o'zining landshafti, flora va faunasining turli-tumanligi bilan ajralib turadi. Ekologik turizm tabiiy va madaniy landshaftlar bilan bog'liq ravishda tabiat qo'ynida sayohat qilish va faol dam olish bilan bog'liqdir. Ekologik turizm sayyohlarni qiziqarli tabiat obyektlari, manzaralari bilan tanishishga yo'naltiradi. Shu bilan birgalikda tabiatni asrab-

avaylash, tabiat muhofazasini tashkil qilish ham ekologik turizmga bog'liq ravishda tashkil qilinadi. Ekologik turizmni rivojlantirish O'zbekistonga ko'p sonli sayyohlarni jalb qilib, tegishli daromad olish, aholini ish bilan ta'minlash, daromadning ma'lum qismini tabiatni asrab-avaylashga va tabiat boyliklarini yanada ko'paytirishga sarflash imkoniyatini beradi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning "2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60 son Farmoniga 1-ilovada 35-maqсад: "O'zbekiston bo'ylab sayohat qiling" dasturi doirasida mahalliy sayyohlar sonini 12 million nafardan oshirish hamda respublikaga tashrif buyuradigan xorijiy turistlar sonini 9 million nafarga etkazish"[5]dan iborat deb belgilandi. Shu bilan birgalikda turizm va madaniy meros obyektlari infratuzilmasini rivojlantirish hamda 8 mingdan ortiq madaniy meros obyektlaridan samarali foydalanish bo'yicha davlat dasturini qabul qilish ko'rsatildi. Samarqandni "Turizm darvozasi"ga aylantirish orqali kelgusi besh yilda turizm xizmatlari hajmini kamida 10 baravarga oshirish rejalashtirildi. Prezident Shavkat Mirziyoyevning 2022 yil 20 dekabrda Oliy Majlis va O'zbekiston xalqiga Murojaatnomasida ham ushbu masalaga to'xtalib o'tilib, "Samarqand shahri dunyo taniydigan megapolisga, xalqaro turizm va biznes markaziga aylanmoqda"[6], deb ta'kidlandi.

Yaponiyaning "The Japan Times" gazetasida chop etilgan "Milliy siyosat va savdo munosabatlari barqaror rivojlanmoqda" deb nomlangan maqolada O'zbekistonda turizm rivojlanishi va uning ekoturistik imkoniyatlari to'g'risida ham ma'lumot berilgan bo'lib, "O'zbekiston ulkan turizm salohiyati va g'oyat boy madaniy-tarixiy merosga ega, — deyiladi ushbu maqolada, — Bu zaminda purviqor tog'lar bilan o'ralgan vodiylar va jazirama sahrolar, qadimiy me'moriy obidalari bilan mashhur tarixiy majmualar va zamonaviy megapolislar ajib bir tarzda uyg'unlashib ketgan. O'zbekistonda 11 ta milliy tabiiy bog'lar va davlat qo'riqxonalari, 12 ta maxsus qo'riqxona, 106 ta muzey, 37 ta teatr, 187 ta madaniyat va istirohat bog'i mavjud. ...2018 yilda o'zbek milliy taomlari "National Geographic" jurnalining "Gastronomik turizm" nominatsiyasida birinchi o'rinni egalladi, O'zbekiston ko'plab xorijiy nashrlar, jumladan, "The New York Times", "The Guardian", "Lovely Planet" tomonidan sayohat uchun eng jozibador va qiziqarli yo'nalish sifatida e'tirof etilmoqda"[7].

O'zbekistonda milliy turizmni rivojlantirish jarayonida mamlakatning turizm sohasidagi imidjini sifat jihatidan yuksaltirish, unga ijobiy ta'sir ko'rsatish mexanizmlarini yanada takomillashtirish masalasiga katta e'tibor qaratilmoqda. Xorijiy va milliy ommaviy axborot vositalarida O'zbekistonning yangi qiyofasi, uning obrazi, turizmni rivojlantirish sohasidagi imkoniyatlari, imidjini shakllantirishga qaratilgan xilma-xil maqola, sharh, suhbat va boshqa matbuot ma'lumotlari e'lon qilinmoqda. Ushbu ma'lumotlar O'zbekistonda milliy turizmning ijtimoiy-siyosiy, ma'naviy-ma'rifiy, milliy-psixologik imidjining yuksalishiga xizmat qiladi. Mamlakatimizga kelayotgan turistlarning O'zbekiston haqida bildirgan ijobiy fikrlari, ijtimoiy tarmoqlarga yuklagan ma'lumotlari yurtimizga keladigan turistlar sonining yanada ko'payishiga olib keladi. Shuning uchun ommaviy axborot vositalari, ijtimoiy tarmoqlarda O'zbekistonning turizm sohasidagi imkoniyatlari targ'ibotini kuchaytirish muhim ahamiyat kasb etadi.

O'zbekistonning xalqaro imidjini yuksaltirish, uning turizm sohasidagi imkoniyatlarini targ'ib qilish jarayonida axborot agentliklari muhim rol o'ynaydi. Shuning uchun O'zbekistonning milliy turizmni targ'ib-tashviq qilishda axborot agentliklari, ommaviy axborot vositalari, internet saytlaridan foydalanish masalasiga katta e'tibor qaratilmoqda. Shu

bilan birgalikda O'zbekistonning xalqaro maydondagi imidjini yuksaltirishda, mamlakatimizga chet ellardan kelayotgan sayyohlar oqimini kengaytirishda O'zbekistonning chet ellardagi elchixonalariga ham katta vazifalar yuklatilmoqda.

O'zbekistonga kelayotgan sayyohlar oqimini kengaytirish bo'yicha elchixonalarimiz ham faol va tizimli ish olib borishi lozim, — deydi Prezident Shavkat Mirziyoyev, — Shuni alohida ta'kidlash joizki, xorijiy turistlarni mamlakatimizga jalb etish yuzasidan elchilarimizning Turizmni rivojlantirish bo'yicha davlat qo'mitasi va Savdo-sanoat palatasi bilan birgalikda tizimli ravishda qattiq ishlashi talab qilinadi[8].

Jahondagi yetakchi axborot agentliklari bilan hamkorlikni rivojlantirish, O'zbekistonning turizm sohasidagi imkoniyatlari tashviqotida ulardan unumli foydalanish mamlakatimizning turizm sohasidagi imidji yuksalishiga olib keladi. O'zbekistonda milliy turizmni rivojlantirish sohasida amalga oshirilayotgan ishlar, O'zbekistonning boy ekoturistik imkoniyatlari to'g'risida ma'lumot beruvchi sifatli media kontentlarni tayyorlash, ularni mavjud barcha kommunikatsiya kanallari orqali jahon auditoriyasiga muntazam tarqatish yaxshi samara beradi. Ana shu maqsadda O'zbekiston imidjini jahon maydonida ilgari surishni nazarda tutuvchi ekoturizmni rivojlantirish bo'yicha chora-tadbirlar majmuini tayyorlash va amalga oshirish, O'zbekiston Respublikasining xorijdagi diplomatik vakolatxonalarini uchun mamlakatimizning ekoturizm sohasidagi sayyohlik salohiyatiga oid yuqori sifatli foto, video va bosma materiallarni muntazam tayyorlash va etkazib berish masalasiga ham bugungi kunda katta e'tibor qaratilmoqda. O'zbekistonning ekoturistik imkoniyatlari targ'ib qilingan kitoblar, ma'lumotnomalar va qo'llanmalarni xorijda nashr etish masalasiga ham e'tiborni kuchaytirish zarurdir. Ushbu tadbirlar mamlakatimizning xalqaro maydonda turizm sohasidagi imidjini yuksaltirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Xorijiy mamlakatlarda O'zbekiston imidjining o'lchov mezoni sifatida turizmning tutgan o'rni va ahamiyati oshib bormoqda. Britaniyalik professor Sh.Akinerning fikriga ko'ra, "turizm milliy imidjni rivojlantirish mumkin bo'lgan tarmoqlardan biri hisoblanadi. Chunki u xorijliklarni mahalliy aholi bilan to'g'ridan-to'g'ri aloqaga kiritadi. Natijada ana shu sayyohlar ongida ular tashrif buyurgan jamiyatlar haqida o'z shaxsiy taassurotlarining shakllanishiga sabab bo'ladi". Britaniyalik olim S.Anholt fikriga ko'ra, mamlakat imidjini mustahkamlash jarayonida ommaviy axborot vositalari bilan bir qatorda – boshqaruv, eksport, turizm, madaniyat va meros, investitsiya va immigratsiya, odamlar ham muhim rol o'ynaydi[9].

Bugungi kunda O'zbekistonning xalqaro imidjini shakllantirishda turizm sohasida ommaviy kommunikatsiya vositalaridan tashqari turli xalqaro formatlarda ekologiya mavzularida o'tkaziladigan tadbirlar muhim ahamiyatga egadir.

O'zbekistonning ekoturizmni rivojlantirish sohasidagi yutuqlari haqida chet el ommaviy axborot vositalarida va mediamakonida muntazam maqolalar chop etish va videokontent uzatish, shuningdek, ekoturizmni rivojlantirish sohasida erishilayotgan yutuqlarni keng targ'ib qilish uchun brifinglar, davra suhbatlari, konferensiya va seminarlar o'tkazish kutilgan natijalarni beradi. Xalqaro maydonda O'zbekistonning ijobiy imidjini ilgari suradigan xorijiy PR-agentliklari, xalqaro axborot maydonida nufuzli va ta'sirga ega bo'lgan xorijiy ommaviy axborot vositalarida O'zbekistonning ekoturizm sohasidagi imkoniyatlari va yutuqlarini keng targ'ib-tashviq etish mamlakatimizga keladigan turistlar sonining oshishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. O'zbekiston Respublikasining xalqaro maydondagi imidjini mustahkamlashda O'zbekiston ommaviy axborot vositalarining xalqaro miqyosdagi aloqalari muhim o'rin tutib,

mamlakatimizning ekoturizm sohasidagi imkoniyatlarini targ'ib etishda muhim ahamiyat kasb etadi.

O'zbekistonning ijobiy imidjini faol ilgari surish mexanizmlari va vositalarining milliy turizm bilan bog'liq jihatlarini o'rganish, xalqaro maydonda ekoturizm sohasida PR-sheriklik loyihalarini amalga oshirish bo'yicha hamkorlik aloqalarini o'rnatish bugungi kunda muhim ahamiyatga egadir.

O'zbekiston o'zining ijobiy imidjini shakllantirish uchun yetarli darajada kuch va salohiyatga ega bo'lib, ekoturizmni rivojlantirish ushbu sohadagi ijobiy imidjni shakllantirishga tizimli va kompleks yondashuvni talab etadi.

Turizm ravnaqi uchun maxsus iqtisodiy hududlarni tuzish, turistik klasterlarni yaratish, sohaga strategik sheriklarni jalb qilish, sayyohlik infratuzilmasi va turizm sanoatini jadal rivojlantirish, hududlarning sayyohlik salohiyatidan to'liq va samarali foydalanish, milliy turistik mahsulotlarni ishlab chiqarish va uni jahon bozorlariga olib chiqish borasidagi faoliyatimizni jadal rivojlantiramiz[10], — deydi Shavkat Mirziyoyev.

O'zbekistonda turizm industriyasini rivojlantirish bugungi kundagi dolzarb masala bo'lib, turizm industriyasini rivojlantirish turistik resurslardan unumli foydalanish va xizmat ko'rsatadigan infratuzilmani yuqori saviyaga olib chiqishni nazarda tutadi. Bu esa O'zbekistonning xalqaro imidjini yuksaltirishga xizmat qiladi. Turizm jamiyatning iqtisodiy, ijtimoiy-siyosiy va ma'naviy hayot sohalariga ta'sir ko'rsatib, turizm natijasida mamlakatning ichki salohiyati namoyon etiladi, tarixiy tabiiy landshaft, ekoturizm, agroturizm, etnoturizm, diniy turizm marshrutlari ishlab chiqiladi.

O'zbekistonda milliy turizmni rivojlantirishda turizm sohasida faoliyat olib borayotgan subyektlarning innovatsion va kreativ yondashuvi talab etilmoqda. O'zbekistonda zamonaviy turizm industriyasini shakllantirish uchun ko'plab imkoniyat va shart-sharoitlar yaratilib, sohani rivojlantirishga kompleks yondashilmoqda, respublikada ko'plab zamonaviy sayyohlik infratuzilma obyektlari shakllantirilmoqda, ekoturizmni rivojlantirishga e'tibor kuchaytirilmoqda. Milliy turizmni rivojlantirishda, turizm infratuzilmasini shakllantirishda tadbirkorlar faolligini rag'batlantirishga ham katta e'tibor qaratilmoqda. Bularning barchasi O'zbekistonda milliy turizmni tizimli va qonuniyatli jarayon sifatida o'rganishni dolzarb masala sifatida kun tartibiga qo'yimoqda.

O'zbekiston Respublikasida turizmni, shu bilan birgalikda ekologik turizmni rivojlantirishga oid bir necha prezident farmonlari va qarorlari qabul qilingan bo'lib, 2016 yil 2 dekabrda O'zbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning PF-4861-son "O'zbekiston Respublikasining turizm sohasini jadal rivojlantirishni ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida", 2017 yil 5 dekabrda PF-5273-son "“Chorvoq” erkin turistik zonasini tashkil etish to'g'risida", 2018 yil 3 fevralda PF-5326-son "O'zbekiston Respublikasi turizm salohiyatini rivojlantirish uchun qulay sharoitlar yaratish bo'yicha qo'shimcha tashkiliy chora-tadbirlar to'g'risida", 2019 yil 5 yanvarda PF-5611 "O'zbekiston Respublikasida turizmni jadal rivojlantirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmonlari qabul qilindi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 5 yanvardagi PF-5611 Farmoniga ilova sifatida "2019-2025 yillarda O'zbekiston Respublikasida turizm sohasini rivojlantirish Konsepsiyasi" keltirilib, ushbu Konsepsiyaga ko'ra O'zbekiston Respublikasining xilma-xil hamda yilning turli fasllarida jozibador va raqobatbardosh turistik mahsulotlari, shu jumladan mamlakat hududlarida tematik turistik zonalari va klasterlarni yaratish orqali hamda

turizmning istiqbolli turlari (ziyosat, ma'rifiy, ekologik, etnografik, gastronomik, sport, davolovchi-sog'lomlashtiruvchi, qishloq, sanoat, ishbilarmonlik va boshqalarni) hisobga olgan holda, yangi turizm dasturlarini ishlab chiqish[11], belgilandi.

2019-2025 yillarda O'zbekiston Respublikasida turizm sohasini rivojlantirish Konsepsiyasini amalga oshirish bo'yicha 2019 yilga quyidagi chora-tadbirlar rejasi qabul qilindi. Ekologik turizmni amalga oshirish uchun yer maydonlarini aniqlagan holda davlat qo'riqxonalarida muhofaza hududlarini tashkil qilish (Surxon va Kitob qo'riqxonalari bundan mustasno), shuningdek, Zomin milliy tabiat bog'ini quyidagi hududlarga ajratish: qo'riqxonalar hududi – qattiq qo'riqlanadigan hudud, har qanday xo'jalik, shu jumladan rekreatsiya faoliyatini yuritish taqiqlangan; rekreatsiya hududi – davomiy va qisqa muddatli dam olish uchun ajratilgan hudud bo'lib, sayyohlar tashrif buyurishi uchun zaruriy shart-sharoitlar yaratilgan holda ekskursiyalar va ma'rifiy turizm tashkil qilish nazarda tutiladi; kurort hudud – sanatoriya-sog'lomlashtirish uchun mo'ljallangan hudud; xo'jalik yurituvidagi va boshqa hududlar.

Turizmni rivojlantirish mumkin bo'lgan hududlar va obyektlarni xatlovdan o'tkazish yakunlari asosida Aydarko'l (Jizzax va Navoiy viloyatlari), To'dako'l (Navoiy viloyati) va Uchqizil (Surxondaryo viloyati) ko'llari atrofida rekreatsiya turizmni rivojlantirishga qaratilgan chora-tadbirlar ishlab chiqish va amalga oshirish rejalashtirildi. Amalga oshirilayotgan ushbu tadbirlar O'zbekistonda ekologik turizmni rivojlantirish uchun katta imkoniyatlarni yaratib, xorijiy sayyohlarning ushbu hududlarga qiziqishini orttiradi.

Bugungi kunda ko'pgina turizm turlari yiliga 5 foizga ortib borayotgan bo'lsa, ekoturizm yiliga o'rtacha 20-30 foizga ko'payib bormoqda. Ekoturizm turizmning yangi va yosh yo'nalishi bo'lishiga qaramasdan, ommalashuvi boshqa turistik yo'nalishlarga nisbatan 2-3 barobar tez sodir bo'lib, O'zbekistonning xalqaro maydonda imidjining yuksalishiga xizmat qilmoqda. O'zbekistonda 60 ta o'rmon xo'jaliklari va 400 dan ortiq tabiatning noyob yodgorliklari mavjud. O'zbekistonning har bir mintaqasining o'ziga xos salohiyati, san'ati va madaniyati, osori-atiqalari, milliy taomlari, qo'riqxonalari, tabiati, flora va faunasi, ixtisoslashgan dehqonchiligi va bog'dorchiligi, milliy urf-odatlar mavjud bo'lib, bulardan oqilona foydalanib turizmning ekologik yo'nalishini rivojlantirish muhim ahamiyatga egadir. Ekoturizm insonning salomatligini tiklash, dam olish va mahalliy aholiga qo'shimcha daromad olish imkoniyatini beruvchi sayohat turidir.

O'zbekistonda ekoturizm xizmatlarini ko'rsatayotgan turoperatorlik firmalari asosan, Chimyon-Chorvoq rekreatsiya zonasi doirasida faoliyat ko'rsatib, O'zbekistonning Hisor, Bobotog', Ko'hitangtog' (Surxondaryo), Chaqchar (Qashqadaryo), Nurota (Navoiy-Jizzax), Oloy (Farg'ona), Qurama, Chotqol (Namangan) tog'lari, Qizilqum cho'li, Orol dengizining qurigan tubi va qoldiq sho'r ko'llar, Ustyurt platosi, Borsa kelmas sho'rxogi, Mingbuloq botig'i, Aydarko'l, Dengizko'l, Amudaryo va Sirdaryo sohilidagi to'qaylar, Muruntov karyeri va tabiatning noyob yodgorliklari bo'ylab mazmunli va maroqli ekoturlar tashkil qilish imkoniyatlari mavjuddir. O'zbekistonda Katta Chimyon, Zomin, Chotqol, Ko'ksuv, Piskom, Turkiston, Hisor, Zarafshon, Oloy, Qurama, Nurota tog'larida piyoda sayohat va alpinizmni tashkil etish shart-sharoitlari mavjud. Shuningdek, tog'lardan oqib tushuvchi ko'plab daryo va soylar (Ugam, Chotqol, Piskom, Ko'ksuv, To'polondaryo, Shoximardon, Sangzor, Zarafshon va boshqalar)da rafting turizmi va cho'milish hududlarini tashkil qilish imkoniyatlari mavjud. Ekoturizm turlari asosan tabiat qo'ynida va geotizimlarda olib boriladi va ekoturlarning

ko'pchiligi o'zining ekstremal xususiyati bilan farqlanadi. Ekoturizmning foydali jihatlari shundan iboratki, tabiat bag'riga sayohatga chiqqan kishining sog'ligi tiklanadi, fikri oshadi, dunyoqarashi ijobiy tomonga o'zgaradi. Sayohatchi tabiat bag'rida mazmunli, samarali dam oladigan bo'lsa, uning ish unumdorligi oshadi, mehnat faoliyatining foydali ish koeffitsienti yuqori bo'ladi. O'zbekistonda zarur ekologik turizm infrastrukturasi shakllantirish uchun dor (osma) yo'llarni, tog'-chang'i ko'targichlar, funikulyorlar va boshqa o'xshash obyektlar va inshootlarni qurish, qayta ta'mirlash va jihozlash uchun asbob-uskunalar, mexanizmlar va ehtiyot qismlar, shuningdek, aerostatlar (havo sharlari), motorli qayiq va kvadratsikllar uchun belgilangan tartibda tasdiqlanadigan ro'yxatlarga ko'ra bojxona to'lovlari to'lashdan ozod etilishi [12], belgilandi.

O'zbekiston Respublikasi Tabiatni muhofaza qilish davlat qo'mitasida "Tabiiy hududlarni muhofaza qilish bo'limi" ochildi. Uning "Jayron ekomarkazi" da 27300 gektarli milliy tabiiy bog'ni tashkil etish masalasi qo'yildi. Ekomarkazda ekoturizmni rivojlantirish uchun Markaziy Osiyoda kam uchraydigan noyob juft tuyoqli hayvonlarni (Jayron, Buxoro qo'yi, Buxoro bug'usi, Morhur) saqlash va ko'paytirish borasida ilmiy-iqtisodiy asoslangan loyiha tuzish ishlarini boshlab yubordi. Qo'mita 2006 yil Jizzax shahridan 65 km shimoli-g'arbida joylashgan Aydar-Arnasoy ko'llar tizimida ekoturizmning baliq ovlash turlari o'tkazish uchun xalqaro talablarga javob bera oladigan mehmonxonani qurib bitkazdi. Surxondaryo viloyatida esa Jarqo'rg'on tumani (Termiz shahridan 30 km shimoli-sharqda) 1034 gektarli "Oq tepa" tabiat bog'i ishga tushirilmoqda. O'zbekistonda ekoturizm bilan shug'ullanayotgan "Ekosantur", "Elena-tur", "Malik-rabot" kabi o'nlab kichik va o'rta biznes firmalari tashkil etildi va faol harakat qilmoqdalar. O'zbekistonda 8000 dan ortiq tabiiy yodgorliklar, 38 mln. gektardan ortiq ovchilik - baliqchilik yerlari, O'zbekiston Respublikasi Qizil kitobiga kirgan o'txo'r hayvonlarning 24 turi, qushlarning 48 turi, sudralib yuruvchilarning 10 turi, baliqlarning 18 turi, 78 turdagi umurtqasizlar, o'simliklarning 270 turi mavjud bo'lib, respublikamizda alohida muhofaza etilayotgan tabiiy hududlardan maydoni 2164 kilometr kvadratni tashkil etgan 9 ta davlat qo'riqxonasi, 6061 kilometr kvadrat maydondagi 2 ta milliy bog', noyob turlarga kiruvchi hayvonlarni ko'paytirish Respublika jayron ekomarkazi, 12186 kilometr kvadrat maydonda 11 ta davlat buyurtma qo'riqxonalari mavjud. Bularning hammasi 20520 kilometr kvadrat yoki O'zbekistonning 5,2 % hududini tashkil etadi[13].

O'zbekistonda ekoturizmni rivojlantirish ekoturistik fan, ta'lim, tarbiya va targ'ibotni kuchaytirish asosida amalga oshiriladi. Buning uchun aholining ekologik ongi va madaniyatini yuksaltirish uchun ommaviy axborot vositalarida, internetda ekoturizmga bag'ishlangan ma'lumotlarni kengroq berib borish, ekoturizmga bag'ishlangan ilmiy-ommabop, ommabop nashrlarni yanada ko'paytirish zarurdir. Ekoturizmni rivojlantirishni tizimli tarzda yo'lga qo'yish, zarur infratuzilmani shakllantirish, turistik-rekreatsion erkin iqtisodiy zonalarni tashkil qilishda innovatsion klasterlarni tashkil etish va faoliyatini kengaytirish talab etiladi. Shunday tadbirlarni amalga oshirish O'zbekistonning xalqaro maydonda turizm sohasidagi imidjining oshishiga, chet ellik sayyohlarning mamlakatimiz ekoturistik imkoniyatlariga qiziqishining kuchayishiga olib keladi.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Mirziyoyev Sh.M. Xalqimizning roziligi bizning faoliyatimizga berilgan eng oliy bahodir. 2-jild, Toshkent, O'zbekiston, 2018 yil, 128-129 betlar.
2. Xashimov Sh.J., Abduvohidov S.A. O'zbekistonda turistik klasterlar va ularning ijtimoiy-falsafiy masalalari. // "O'zbekistonda turizm sohasini rivojlantirishda tabiiy va etnografik resurslardan samarali foydalanish muammolari" mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari. (2019 yil 13-14 noyabr). Samarqand 2019 yil, 220 bet.
3. Porter M. Konkurensiya. Perevod s angliyskogo. M.,Izdatelskiy dom «Vilyams», 2005, s. 256.
4. [https://kun.uz/news/2018/09/01/jizzaxda-yellowston-milliy-bog'i-kabi-loyiha-amalga-oshiriladi](https://kun.uz/news/2018/09/01/jizzaxda-yellowston-milliy-bog-i-kabi-loyiha-amalga-oshiriladi).
5. <https://lex.uz/docs/5841063>
6. <https://www.xabar.uz/jamiyat/shavkat-mirziyoyevning-oliy-majlis-va-o'zbekiston-xalqiga-murojaatnomasi>.
7. Mirziyoyev Sh.M. Milliy tiklanishdan – milliy yuksalish sari. 4-jild, Toshkent, O'zbekiston 2020 yil, 300 bet.
8. Mirziyoyev Sh.M. Xalqimizning roziligi bizning faoliyatimizga berilgan eng oliy bahodir. 2-jild. Toshkent, O'zbekiston 2018 yil, 287-288 betlar.
9. <https://beruniyalimov.uz/archives/986>, 172 bet.
10. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. Toshkent, O'zbekiston, 2021 yil, 172 bet.
11. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 5 yanvardagi PF-5611 Farmoniga 1-ilova. "2019-2025 yillarda O'zbekiston Respublikasida turizm sohasini rivojlantirish Konsepsiyasi". www.uza.uz/oz/documents/sdfsczxcxcvzv?ELEMENT_CODE=sdfsczxcxcvzv&SECTION_CODE=documents&print=Y
12. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. O'zbekiston Respublikasi turizm salohiyatini rivojlantirish uchun qulay sharoitlar yaratish bo'yicha qo'shimcha tashkiliy chora-tadbirlar to'g'risida. www.lex.uz/docs/3548467.
13. eco.Uz/uz/kutubkhona/foydali-adabiyotlar/346-ekoturizm-va-O'zbekistonda-uning-kelajak-istiqbollari.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 11 (3) – 2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).